

RAZVAJANJE

KAJ NI RAZVAJANJE?

- ljubkovanje in cartanje,
- pohvale in priznanja,
- prilagajanje vzgojnih prijemov otrokovim značilnostim,
- izpolnitev želja v okviru smisla in možnosti,
- posvečanje časa razgovoru, poslušanje in skupne aktivnosti,
- opravičilo otroku, če smo krivi,
- strpnost do manj ustreznega vedenja, če so za to dani razlogi.

KAJ JE RAZVAJANJE

Razvajamo takrat, ko stvari, ki bi jih otrok že zmozel sam, počnemo namesto njega. To počnemo v dobri veri, da mu pomagamo, v resnici pa iz svojega otroka postopoma delamo *invalida*. Razvajanje se lahko začne že v zibelki. Otroku opazi predmet, ki mu je zanimiv, vendar ga ne doseže. Zato začne segati proti njemu. *Skrbni starši*, ki opazijo njegov napor, ne morejo gledati, kako se *revček* muči in mu predmet nemudoma dajo v roko. S tem ga prikrajšajo za zadovoljstvo, ki bi ga občutil, če bi mu samemu uspelo doseči predmet, za ustvarjalnost in izkušnjo, da se trud poplača. Tako se bo postopoma naučil, da se mu ni treba truditi, saj bodo za vse poskrbeli starši.

TELESNI RAZVOJ

Razvajanemu otroku starši nudijo vse udobje: pazijo, da ni nikoli lačen, da je vedno na toplem, dajejo mu skrbno izbrano hrano, oblačijo ga v najlepša oblačila, skrbno zaščitijo vsa nevarna mesta, da se ne bi kam udaril, padel. Seveda je treba poskrbeti za otrokovo varnost in udobje, vendar ga lahko s pretiravanjem telesno razvadimo. To pomeni, da se ne bo znal izogibati nevarnostim, ker bo pričakoval, da je vse prilagojeno njemu. Njegov obrambni mehanizem se ne bo ustrezno razvil, ker zaradi naše pretirane skrbnosti to ne bo potrebno. Tak otrok bo bolj podvržen pogostemu zbolevanju in alergijam.

SOCIALNI RAZVOJ

Ker je človek socialno bitje, se mora naučiti zdravega in funkcionalnega sodelovanja z drugimi ljudmi. Otrokov socialni razvoj se začne v komunikaciji z mamo, ko se začne zavedati, da on in mama nista eno. Z mamo začne vzpostavljati stik preko komunikacije. Če se otrok zdravo razvija, bo postopoma dobil občutek samostojnega bitja in spoznal, da so druga bitja ločena med seboj.

Še vedno bo precej časa preživel v stiku z materjo, vendar bo ugotovil, da se od nje lahko tudi oddalji in se ji spet približa. Enako pa lahko stori tudi mama. Njen umik ne bo vedno po njegovi volji, zato bo

občasno tudi frustriran in bo glasno protestiral. Če se bo mama na to frustracijo odzvala ljubeče, vendar odločno, se bo sprijaznil, da si mora mamu deliti z drugimi ljudmi in z njenim delom. Postopoma bo ugotovil, da ne ona ne drugi ljudje na svetu niso tukaj le zato, da strežejo njemu, ampak da imajo tudi svoje potrebe in živijo svoja življenja.

Naučil se bo prepoznavati, kdaj potrebuje stik z drugimi in kako ga lahko vzpostavi, pa tudi, kdaj potrebuje umik in kako ga lahko izvede. Hkrati pa se bo pri drugih naučil prepoznavati, kdaj potrebujejo stik in kdaj bi bili radi sami. Naučil se bo tudi prenesti razočaranje in spoštovati želje drugih.

Razvajajoči starši pa otroku predstavijo idealno okolje, ki je vedno pripravljeno na stik z njim, saj so otroku vedno na voljo in vedno izpolnijo vse njegove želje. Tako otrok dobi lažno predstavo, da so ljudje na svetu zato, da zadovoljujejo njegove potrebe. Zato se bo težko vključeval v družbo, saj ne bo zmožen konstruktivnega sodelovanja z drugimi, hkrati pa bo nenehno razočaran in prepričan, da se mu dogaja krivica. **Razvajeni otroci so nedružabni, netolerantni, zahtevni do okolja, zamerljivi, v skupini ne zmorejo ustvarjalnega sodelovanja, ne znajo se podrežati skupnim pravilom.**

ČUSTVENI RAZVOJ

Za razvoj otrokovih čustev je pomembno čustveno ozračje, v katerem otrok odrašča. Pomembno je, kakšne možnosti ima za prepoznavanje in izražanje čustev ter za prepoznavanje učinkov, ki jih imajo njegova čustva na druge. Razvajajoči starši omogočijo otroku, da izraža svoja čustva, vendar se nanje odzivajo pretirano oziroma neustrezno. Nekateri starši ne prenesejo, da bi bil njihov otrok žalosten ali jezen. Ker ne prenesejo otrokovega joka, ga hočejo v hipu prekiniti s pomilovanjem, ga zamotiti z igračko ali hrano, ne da bi se potrudili in izvedeli, kaj je resničen vzrok te žalosti. Prav tako se ustrašijo malčkove jeze in mu začnejo v vsem popuščati, le da bi se ji izognili. **Razvajan otrok težko prenese običajen napor, vsako neznatno bolečino, preizkušnjo, izgubo, težko se prilagodi spremembam v navadah, socialni vlogi.**

RAZVOJ USTVARJALNOSTI

Ustvarjalnost je povezana z radovednostjo. Otrok, ki hoče sestaviti sestavljanko, hoče potešiti svojo radovednost, zato v to vlaga napor in s tem razvija svojo ustvarjalnost. Starši, ki mu takoj priskočijo na pomoč, ga prikrajšajo prav za to ustvarjalnost. Tisti, ki otroku vse nudijo in mu s tem želijo pomagati pospešiti njegov razvoj, morda celo njegovo ustvarjalnost, dosegajo ravno nasprotno – dušijo ustvarjalnost. **Razvajanemu otroku se zdi vse brez zveze in pretežko, ker ni razvil vztrajnosti ter ni sposoben nobenega napora. Nima ciljev in želja, ki bi si jih želel izpolniti, ker se je navadil, da to namesto njega počnejo drugi.**

DUHOVNI RAZVOJ

Duhovni razvoj se začne takrat, ko otrok začne razlikovati med jaz in ne-jaz. Starši, ki razvajajo, se preveč trudijo, da bi vnaprej uganili in ustregli vsaki njegovi želji, zato se otrok težko občuti kot samostojna oseba. Vprašanja o smislu življenja naj bi bila človeku vrojena. Otrok si jih začne zastavljati, ko se zave samega sebe. Če pa je proces zavedanja samega sebe zaradi razvajanja moten, se najverjetneje niti ne bo spraševal, kdo je in zakaj je na svetu. Posledično je razvjen otrok v slabem stiku s seboj. Ker je imel premalo priložnosti za pristen stik z okoljem, ob katerem bi preverjal in spoznaval samega sebe, se slabo pozna. Pozna le neko podobo sebe, ki so mu jo vcepili starši. Ker se pravzaprav ne pozna, se ne more imeti rad in zato tudi ni zmožen pristne ljubezni do sočloveka.

ZAKAJ STARŠI RAZVAJAMO

Po navadi razvajamo iz neke lastne šibkosti in/ali v dobri veri, da počnemo nekaj dobrega za otroka. Vse več staršev je zaradi službene odsotnosti precej fizično odsotnih, zato jih muči občutek krivde. Odkupiti se želijo z materialnimi nadomestki, kot so vedno nove igrače, elektronska oprema, obleke itd. Tako otroci dobijo stvari, še preden si jih sploh utegnejo zaželeli.

Tudi doslednost in vztrajnost v svojih zahtevah do otroka od staršev zahteva precej napora. Včasih nam je lažje dovoliti, da otrok večerja na kavču, kot pa vztrajati, da mora jesti za mizo. Prav tako je lažje in hitreje pospraviti njegove igrače, kot pa vztrajati, da to stori sam. Te kratkoročne rešitve pa so na dolgi rok zelo škodljive. V tem primeru je razvajanje samo drugačna oblika zanemarjanja.

Včasih otroka razvajamo, ker imamo občutek, da je prikrajšan. Lahko, da smo se ločili od partnerja, lahko, da odrašča brez očeta/matere, lahko, da je materialno prikrajšan ali trpi zaradi kakšnega telesnega ali duševnega hendikepa. Svojemu otroku z razvajanjem v nobenem primeru ne bomo pomagali, ampak le škodovali.

Včasih otroka razvajamo, ker ne želimo biti taki *tirani*, kot so bili naši starši, pri čemer zaidemo v drugo skrajnost. Tako nehote uporabljamo svoje otroke, da bi pozdravili svoje otroške rane, pri čemer pa jim neizmerno škodujemo.

Včasih razvajamo, ker smo preprosto premehki, ker ne zmoremo prenašati joka ali žalostnega pogleda svojega otroka ali ker ne prenesemo, da bi se *mučil*. Od njega na primer zahtevamo, da pospravi svojo sobo, otrok pa si nadene mučeniški izraz na obrazu, da se nam zasmili. Potem to storimo namesto njega. Tak otrok se je že zdavnaj naučil, da lahko z zaigranimi čustvi doseže svoje.

POSLEDICE RAZVAJANJA

Razvjen človek ne ve, kdo je, zakaj je na svetu in kaj hoče. Nima delovnih navad, vsak napor mu je odveč. Posledično tudi ne dosega dobrih rezultatov in nima motivacije. Pri nobeni dejavnosti ne zdrži dolgo, vsega se hitro naveliča. Ne zna se odrekati, težko se odloča, njegova čustva so plitva in nepristna, postane manipulator, težko se vključi v družbo in težko dela v timu. Ima nizko samopodobo in je nezadovoljen s seboj ter z drugimi. Doživlja nenehna razočaranja in krivice. Ni zmožen vztrajanja v partnerskem odnosu, razen v primeru, ko mu partner v vsem ustreže.